

**PRÁVNÍ VĚDOMÍ – výchovní
poradci a školní metodici
prevence**

Michaela Veselá

Ministerstvo vnitra

tel.: 974 832 784; dmk@mvcv.cz

PORADNA

- Mám ve třídě dítě, které poměrně **často utíká z domova** a rodiče to svádí na problémy ve škole. V současnosti je dítě už **dva měsíce vyřazeno ze školní docházky** a přesto znovu uteklo rodičům. Dokonce se **na útěku dopustilo trestného činu**. Rodiče zvolili jako **zástupce svého dítěte dědečka**, který je bývalým právníkem. Podle sdělení pracovnice oddělení sociálně-právně ochrany dětí vystupuje dědeček jako **zmocněnec**, se kterým **podle zákona zmíněný orgán spolupracovat a jednat nemusí**. Jak je to ale se školou? Musíme jednat se zmíněným zmocněncem, **když rodiče nebyli zbaveni ani omezení na rodičovských právech**? Kdo bude zodpovědný v případě, že bude porušena **rodičovská zodpovědnost**? Rodiče nebo zmocněnec?

Rozbor

- 1) Útěky z domova
- 2) 2 měsíce vyřazeno ze školní docházky
- 3) Na útěku se dopustilo trestného činu
- 4) Rodiče zvolili zástupcem dítěte dědečka (právníka)
- 5) Dědeček vystupuje jako zmocněnec dítěte
- 6) OSPOD s ním nemusí podle zákona spolupracovat
- 7) Musí se zmocněncem jednat škola, když rodiče nejsou zbaveni práv?
- 8) Kdo bude odpovědný v případě, že bude porušena rodičovská zodpovědnost?

Rodinné právo – vztahy

- Vzhledem k charakteru rodinných vztahů jsou možnosti právní úpravy poněkud omezené. Členové rodiny jsou navzájem spojeni především citovými vazbami.
- Právo nemůže regulovat rodinné vztahy příliš podrobně, zejména osobní právní vztahy, neboť jejich obsah se často právní úpravě vymyká a právo musí do jisté míry spoléhat na jiné normativní systémy, především na normy morální.

Rodičovská zodpovědnost

Zákon č.94/1963 Sb., o rodině

- § 31 (1) Rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností (a) při péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména **péči o jeho zdraví**, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj
- § 32 (1) Rozhodující **úlohu ve výchově dětí mají rodiče**
- (2) Rodiče mají být **svým osobním životem a chováním příkladem** svým dětem
- §33 Na výchově dítěte se podílí i manžel, který není rodičem dítěte, za předpokladu, že s ním žije ve společné domácnosti
- §34 (1) Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům

Rodičovská práva

- Rodiče mají právo řídit jednání dítěte, což znamená nejen právo děti vychovávat, ale také rozhodovat o všech podstatných záležitostech dítěte se týkajících
- NAPŘÍKLAD
- právo mít dítě u sebe
- právo určit místo pobytu dítěte
- právo určit povolání dítěte ve shodě s jeho zájmy
- právo stýkat se s dítětem

Právo dítě zastupovat

- Nezletilé dítě má právo jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. Právní úkony, k nimž nemá dítě způsobilost, za ně činí jeho odpovědný zástupce. Dítě může být zastoupeno kterýmkoliv z rodičů.

Správa záležitostí dítěte

- Rodiče jsou oprávněni a povinni spravovat záležitosti dítěte, čímž je třeba rozumět především správu majetku dítěte. Jestliže se nedohodnou o podstatné záležitosti týkající se dítěte, může se kterýkoliv z nich obrátit na soud, aby rozhodl.

Dohled nad dítětem

- Při výkonu rodičovských práv jsou rodiče povinni chránit zájmy svých dětí a to důsledně.
- Současně řídí jejich jednání a vykonávají nad nimi dohled odpovídající stupni jejich vývoje.
- Při výkonu těchto povinností mají právo užívat přiměřené výchovné prostředky a při jejich použití nesmí dětem ublížit.

§ 31

- **94/1963 Sb. § 31 (2)** při výkonu práv a povinností jsou rodiče povinni **důsledně chránit zájmy dítěte**, řídit jeho jednání a vykonávat nad ním dohled odpovídající stupni jeho vývoje. Mají právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a jakkoli ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj

ZMOCNĚNEC

- Zastoupení na základě plné moci (zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník)
- Při právním úkonu je možné dát se zastoupit fyzickou nebo právnickou osobou.
Zmocnitel udělí za tímto účelem plnou moc zmocněnci, v níž musí být uveden rozsah zmocněncova oprávnění. (§31)

Spolupráce s OSPOD podle zákona

- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- Zmocněnec zastupuje rodiče, nezastupuje dítě
- Komunikace je ale možná – záleží na dohodě
- Ze zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona vyplývají povinnosti pro žáky, studenty, zákonné zástupce nezletilců = osoby účastné na vyučování

Útěky z domova (z. č. 359/1999 Sb.,)

- §6 (1) Sociálně právní ochrana se zaměřuje zejména na děti:
- (c) **které vedou zahálčivý nebo nemravný život** spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, živí se prostitucí, spáchaly t.č. opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití

Krádeže na útěku

- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- § 247 **krádež**
- Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní a způsobí tak škodu nikoli nepatrnou...
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
- § 50 **Přestupky proti majetku**
- Přestupku se dopustí ten, kdo úmyslně způsobí škodu....přisvojí si cizí věc...

METODICKÉ POKYNY MŠMT

- **K zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních**
- **K prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení**
- **K prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže**
- **K výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance**
- **K jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví**
- **Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané**
- <C:\Documents and Settings\notebook\Dokumenty\Nini\Intersportturné\právní výklady MŠMT\Seznam platných předpisů MŠMTí.doc>

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže

- **MP 14514/2000-51**

O čem –

Vymezení škály sociálně patologických jevů

Definuje Minimální preventivní program (dále jen MPP)

Stanovuje kompetence jednotlivých institucí v systému primární prevence

(jakou úlohu má v oblasti primární prevence - MŠMT, Odbor školství,

mládeže a tělovýchovy krajského úřadu, Krajský školský koordinátor

prevence, Okresní metodik preventivních aktivit, Ředitel školy na školského

zařízení, Školní metodik prevence, Ředitel pedagogicko-psychologické

poradny a ředitel střediska výchovné péče pro děti a mládež, Ředitel

diagnostického ústavu)

Pokud si škola či školské zařízení pro realizaci dílčího programu v rámci MPP

vybírá subjekt mimo školu, vymezuje tento metodický pokyn kritéria pro

výběr takového programu

K dispozici –

VMSŠ sešit 10/2000

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení

- **MP 28275/2000-22**

O čem –

Charakterizuje šikanování

Vymezuje projevy šikanování

Jak minimalizovat rizika spojená se vznikem a rozvinutím šikanování

Pokud se šikana ve škole či školském zařízení objeví, jak postupovat, jsou zde vymezeny metody řešení šikanování

Jaká výchovná opatření uplatnit

Spolupráce školy s rodiči žáků při podezření na šikanování

Spolupráce školy se specializovanými a ostatními institucemi

Příloha I. - Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Čeho by si měli všimnout rodiče žáků

Příloha II. - Příklad informačního letáku pro žáky ZŠ

Příloha III. - Příklad informačního letáku pro mládež

Příloha IV. - Seznam doporučené literatury

- *K dispozici –*

VMSŠ sešit 1/2001

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané

- **MP 25884/2003-24**

O čem –

Vymezení věkových kategorií – ujasnění terminologie resortu školství, Policie ČR a trestně právních předpisů

Vstup Policie do škol

Předvolání a předvedení ve školách a školských zařízeních

Jaký je postup při předvolání, předvedení nebo zajištění žáka

Kdy je policista oprávněn požadovat podání vysvětlení žáka

Co může, musí a nesmí škola či školské zařízení zabezpečit při výslechu žáka Policií ČR

Jak postupovat v případě neomluvené absence žáka

K dispozici –

VMŠ sešit 11/2003

Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví

- **MP 10194/2002-14**

O čem –

Prevence záškoláctví – kdo eviduje školní docházku, kdo se podílí na prevenci záškoláctví

Jaký je způsob omlouvání nepřítomnosti, řešení neomluvené nepřítomnosti a postup zúčastněných subjektů

K dispozici –

VMŠ sešit 3/2002

Metodický pokyn MŠMT k projevům rasismu, xenofobie a intolerance

- **MP 14423/1999-22**

- **O čem –**

Z čeho vyplývají úkoly zabezpečovat prevenci proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance

Postup škol a školských zařízení při uplatňování efektivní primární prevence projevů rasismu, xenofobie a intolerance

Doporučená literatura

Doporučená periodika

- **K dispozici –**

VMŠ sešit 5/1999 (Věstníky jsou také zveřejněny na Internetových stránkách resortu školství, mládeže a tělovýchovy)

PORADNA

- Nezletilí žáci mezi 15. – 18. rokem docházejí do výuky nebo na praxi pod vlivem alkoholu nebo THC. Učitel nebo mistr nemůže třídu opustit a situaci řešit (zvláště při odpoledních praxích), proto tyto nechává ve třídě pod dozorem kolegů. Můžeme poslat nezletilce domů? Vztahuje se k tomu otázka právní zodpovědnosti pedagogů k případným rizikům vzniku úrazu při cestě domů? Zkrátka – můžeme poslat opilého 16letého žáka z hodiny domů? Jak tuto situaci ošetřit? Rodič nemá telefon, nebo se mu nemůžeme dovolat.

- ALKOHOL
- KOUŘENÍ
- OPL

ODPOVĚDNOST – DOZOR - DOHLED

- pojem „**dohled**“ je užívaný občanským zákoníkem a zákonem č. 561/2004 Sb.
- pojem „**dozor**“ je užívaný pracovním řádem
- pojem „**dohled**“ je obecným zákonným pojmem
- pojem „**dozor**“ je pojmem užívaným pouze v oblasti školství.
- z hlediska praktického i právního v těchto pojmech není žádný rozdíl

VYHLÁŠKY

- Vyhláška č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři
- Vyhláška č.48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- Vyhláška č. 64/ 2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- Vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních (ruší předchozí o výchovném poradenství)

POSKYTOVÁNÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB (§1)

Žák je předem informován (u nezletilce ZZ) o povaze, rozsahu, trvání, cílech a postupech nabízených poradenských služeb, o nepředvídatelných rizicích a nevýhodách, které ze služby mohou vyplývat a prospěchu, který je možno očekávat. Informován je i o možných následcích, které je možné očekávat, když služba nebude poskytnuta.

PÉČE O PEDAGOGICKÉ PORADENSKÉ PRACOVNÍKY (§3, odst.2)

- Pedagogickým pracovníkům vykonávajícím pedagogicko-psychologickou činnost ve školách je poskytována odborná podpora za účelem zvýšení kvality poradenských služeb

OBSAH PORADENSKÝCH SLUŽEB (§2)

- ⑩ § Vytváření podmínek pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků, rozvoj jejich osobnosti
- ⑩ § Naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů
- ⑩ § Prevence a řešení výukových a výchovných obtíží, sociálně patologických jevů (zejména šikany a jiných forem agresivního chování, zneužívání návykových látek) a dalších problémů souvisejících se vzděláváním a s motivací k překonávání problémových situací
- ⑩ § Vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů integrace žáků se zdravotním postižením
- ⑩ § Pomoc při vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšího profesního uplatnění

OBSAH PORADENSKÝCH SLUŽEB (§2)

- ⑩ § Vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky, kteří jsou příslušníky národnostních menšin nebo etnických skupin
- ⑩ § Vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky nadané a mimořádně nadané
- ⑩ § Rozvíjení pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků
- ⑩ § Zmírňování důsledků zdravotního postižení a prevenci jeho vzniku

JAKÉ PORADENSKÉ SLUŽBY POSKYTUJE ŠKOLA (§7, Odst. 1,2)

- ⑩ § Ředitel základní, střední a vyšší odborné školy zabezpečuje poskytování poradenských služeb ve škole zpravidla výchovným poradcem a školním metodikem prevence, kteří spolupracují zejména s třídními učiteli, učiteli výchov, případně s dalšími pedagogickými pracovníky školy
- ⑩ § Poskytování poradenských služeb ve škole může být zajišťováno i školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem
- Ve škole jsou zajišťovány poradenské služby v rozsahu odpovídajícím počtu a vzdělávacím potřebám žáků

NA CO JSOU PORADENSKÉ SLUŽBY ZAMĚŘENY (§7, odst. 2)

- ⑩ § Na prevenci školní neúspěšnosti
- ⑩ § Na primární prevenci sociálně patologických jevů
- ⑩ § Na kariérové poradenství
- ⑩ § Na odbornou pomoc při integraci a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- ⑩ § Na odbornou pomoc při vzdělávání žáků z jiného kulturního prostředí a žákům se sociálním znevýhodněním
- ⑩ § Na péči o vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků
- ⑩ § Na průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s neprospěchem a vytváření předpokladů pro jeho snižování
- Na metodickou podporu učitelům při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických poznatků a dovedností do vzdělávací činnosti školy

Zákony

- 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
- 379/2005 Sb. o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami
- 283/1991 Sb. o Policii České republiky
- 553/1991 Sb. o obecní policii
- 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí
- 94/1963 Sb. o rodině
- 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže
- 257/2000 Sb. o Probační a mediační službě
- 140/1961 Sb. trestní zákon
- 141/1961 Sb. trestní řád
- 200/1990 Sb. o přestupcích
- 561/2004 Sb. školský zákon

- **Dne 15.12.2005 jsem během výkonu pedagogické práce ve škole byla fyzicky napadena žákem Janem Parůžkem, nar. 6.10.1991, bytem Východní 2613, Č.L. Dvakrát mě udeřil pěstí postupně do pravé a levé paže. Údery doprovázel vyhrožováním ještě větším násilím. Vzhledem k anamnéze tohoto pachatele se cítím ohrožena. Svědkové události byli Mgr. Jaroslava Kroupová, nar. 21.11.1954, bytem Dlouhá 2323, Č.L. a žáci třídy VIII. A ZŠ 28. října 2733, Č.L.**

-

- Popis incidentu:
- Vešla jsem do třídy, kde začala výuka matematiky, abych pomohla kolegyni Mgr. Jaroslavě Kroupové, která vyzvala Parůžka, aby opustil třídu. V jiné místnosti měl pod mým dozorem vykonat samostatnou práci. (K tomuto opatření jsme byli nuceni přistupovat poměrně často, protože Parůžek svým arogantním chováním znemožňoval normální průběh výuky – viz příloha 1,2). Parůžek tentokrát odmítl třídu opustit. Důrazně jsem 2x zopakovala, aby si vzal svoje věci a následoval mne. Odmítl. Vzala jsem jeho tašku s učením, vyhodila ji ze třídy na chodbu a znovu 2x zopakovala svůj požadavek. Začal mi vyhrožovat a třídu opustit odmítl, vysmíval se mi a provokoval.

- Vzala jsem ho za rameno, aby se zvedl ze židle, on vyskočil a udeřil mně poprvé. Sdělila jsem mu, že se před svědky dopustil fyzického násilí a bude-li ho stupňovat, budu volat policii. Trvala jsem na tom, aby opustil třídu a počala jsem ho svým tělem ze třídy vytlačovat. Poté udeřil pěstí podruhé. Údery doprovázel vyhrožováním. Poté konečně třídu opustil, odebral se do vyčleněné místnosti a pod mým dozorem strávil zbytek hodiny. Pracovat odmítl, dalšího násilí verbálního ani fyzického se nedopustil.
- Jedná se o vysoce problémového agresivního žáka, jehož chování dostatečně ilustrují přílohy 1,2. V poslední době prudce stoupl počet případů šikany páchané Parůžkem na spolužácích, rodiče spolužáků 13.12.2005 napsali petici řediteli školy, ve které ho žádají o zásah v rámci jeho pravomocí. Poslední případ prokázané šikany nastal 9.12.2005 – viz příloha 3.
- Očekávám, že událost prošetříte a ve spolupráci s odd. sociálně právní ochrany MěÚ a rodiči zabráníte eskalaci dalšího násilného chování.
-

Zákon o sociálně-právní ochraně

- prezentace